

Portaali Global Estonian analüüs

Kristiina Toomik, Kristijan Kaldur

Balti Uuringute Instituut

2023

Uuring: Portaali Global Estonian analüüs
Autorid: Kristiina Toomik, Kristjan Kaldur
Teostaja: Balti Uuringute Instituut
Tellija: Integratsiooni Sihtasutus ja Välisministeerium
Viitamine: Toomik, K., & Kaldur, K. (2023). *Portaali Global Estonian analüüs*. Balti Uuringute Instituut. <https://doi.org/10.23657/IBS.2023.8>

Täname kõiki küsitluses ja intervjuudes osalenud Eesti väliskogukonna liikmeid ja portaali Global Estonian arengusse panustajaid.

Uuringu läbiviimist toetasid Integratsiooni sihtasutus ja Välisministeerium.

Uuring on rahastatud Välisministeeriumi poolt.

VÄLISMINISTEERIUM

Balti Uuringute Instituut

Lai 30
51005 Tartu
tel 699 9480
ibs.ee

DOI: 10.23657/IBS.2023.8

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	4
2.	Uuringu metoodika	5
3.	Varasemate Eesti väliskogukonna sekundaarallikate analüüs	8
3.1.	Noored eestlased välismaal	8
3.2.	Eesti väliskogukonnad.....	9
4.	Eesti väliskogukonna infovajadused: tänane reaalsus ja tuleviku arenguvõimalused	10
4.1.	Infokanalid ja informatsiooni tarbimine.....	10
5.	Portaal Global Estonian ja selle kanalid	13
5.1.	Teadlikkust portaalist Global Estonian.....	13
5.2.	Portaali sisu ning sihtrühmade sellesuunaline huvi.....	16
5.3.	Portaali kasutamine, sellest loobumine ja mitte kasutamise põhjused	19
5.4.	Portaal Global Estonian uudiskiri.....	21
5.5.	Portaali Global Estonian ja Eesti väliskogukondade arengusse panustamine	22
6.	Kokkuvõte ja soovitused portaali Global Estonian arenguks	24
	Kasutatud allikad.....	26

1. SISSEJUHATUS

Väljaspool Eestit elab tänasel päeval hinnanguliselt 150 000 – 200 000 eestlast (Haukanõmm ja Telve 2016), nendest umbes 120 000 inimesel on Eesti kodakondsus (Tiit, 2015). ~80% Eesti väliskogukonna liikmetest soovivad mingil moel olla kursis Eesti eluga, märkimisväärne osa neist soovib panustada Eesti arengusse ning rahvusvahelisse tuntuusse (Välisministeerium, 2023).

Üle ilma elavate eestlaste kaasamine riikliku poliitikakujundamisesse on Eestile tähtis, aidates säilitada kontakti väljaspool Eestit elavate Eestist pärit inimestega, tugevdades rahvusvahelisi majandus- ja kultuurisidemeid ning tervikuna panustades Eesti globaalsesse kuvandisse (Kultuuriministeerium, 2021).

Globalestonian.com infovärvasse on kokku koondatud eestimaalaste ja Eesti sõprade võrgustikud üle kogu maailma, selle kaudu pakutakse informatsiooni Eesti kultuurist ja majandusest ning teavet teiste Eestist pärit inimeste ja organsatsioonide tegemistest ja ettevõtmistest välismaal. Portaalis on leitav ka kõige värskem info sellest, kuidas hoida väljaspool Eestit elades sidet Eestiga. Portaali arendavad ja haldavad Integratsiooni Sihtasutus koostöös Välisministeeriumi, Kultuuriministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga.

Uuringu eesmärgiks on paremini mõista väljaspool Eestit elavate Eestist pärit inimeste infovajadust ning koguda mõtteid ja ettepanekuid portaali Global Estonian ja sellega seotud Facebooki leheküljele ja uudiskirjale. Tegemist on rakendusliku lühiuuringuga, mille peamine fookus on selgitada välja Eesti väliskogukonna ootused ning vajadused portaali Global Estonian ning selle infokanalitele.

Uuringuaruanne on jaotatud kuueks põhiliseks osaks. Teises peatükis tutvustame uuringu andmekogumise meetodeid. Kolmandas peatükis teeme lühiülevaate kõige värskematest Eesti diasporaauuringutest. Neljandas peatükis tutvustame andmekogumise tulemusena selgunud Eesti väliskogukonna infovajadust. Uuringuaruande viies peatükk keskendub portaali Global Estonian ja portaali uudiskirjale ning Facebooki leheküljele. Aruande lõpus on esitatud sisukokkuvõte ning poliitikasoovitused portaali Global Estonian arenguks.

Loodame, et käesoleva uuringu tulemused pakuvad portaali arendajatele väärtuslikku sisendit ning pakuvad portaali arendamiseks uut sisendit. Soovime teile head aruande lugemist ja jaksu portaali arendamisel!

2. UURINGU METOODIKA

Antud uuringu eesmärgiks on paremini mõista väljaspool Eestit elavate Eestist pärit inimeste infovajadust ning koguda mõtteid ja ettepanekuid portaali Global Estonian ja sellega seotud Facebooki leheküljele ja uudiskirjale.

Uuringu meetoditena kasutati sekundaarallikate ülevaadet, poolstruktureeritud individuaalintervjuusid ning veebipõhist ankeetküsitlus väljaspool Eestit elavate Eestist pärit inimeste (eestlaste ja Eesti kodakondsete) seas.

Uuringu sihtrühmaks on väljaspool Eestit elavad eestlased, kelle seas viidi läbi veebiküsitlus Alchemeri platvormil ajavahemikus 28. augustist 18. septembrini 2023. Ankeetküsitlus oli vastajatele avatud eesti, inglise ja vene keeles.

Uuringus osalemiseks saadeti projekti meeskonnal olemasolevasse sihtrühma andmebaasi (2022. aasta jätku-uuringu jaoks nõusoleku andnud kontaktid) kutse ning üks meeldetuletus. Nende seast saadeti kutse 1676-le inimesele, kellest 744 vastasid küsimustikule kasutades selleks e-mailis olevat linki. Uuringus osalemise kutset paluti levitada ka väljaspool Eestit tegutsevatel Eesti seltsidel ja organisatsioonidel, kokku saadeti palve uuringu levitamiseks 34-le organisatsioonile. Lisaks levitati kutset uuringus osalemiseks Balti Uuringute Instituudi, kui ka portaali Global Estonian Facebooki leheküljel. Küsitlus sisaldas nii suletud kui ka avatud küsimusi.

Küsitlusele laekus kokku 1617 vastust, millest lõplikus analüüsis on arvestatud 937 vastust. Andmed puhastata ja korrastati; kuid andmeid ei kaalutud (seega tuleb tulemuste tõlgendamisel arvestada, et need võivad olla kaldu pigem kõrgharitud ja naissoost vastajate suunal). Eesti väliskogukondade kaalumise seotud väljakutseid vaata Eesti väliskogukondade suuremahulises uuringus Kaldur *et al* 2023.

Kui aruandes on kajastatud mõni muu vastanute arv (N), oli tegemist küsimusega, millele vastamine oli vastaja jaoks vabatahtlik, või oli tegemist tingimusliku küsimusega, mis esitati vaid mõne eelneva kriteeriumi täitnud inimestele.

Uuringu raames viidi läbi täiendavad 3 süvaintervjuud portaali sidusrühma esindajatega ning 2 individuaalintervjuud sihtrühma esindajatega. Intervjuud viidi läbi MS Teams keskkonnas ja need kestsid ligikaudu pool tundi. Intervjuud salvestati ja nende põhjal tegi uuringumeeskond märkmed.

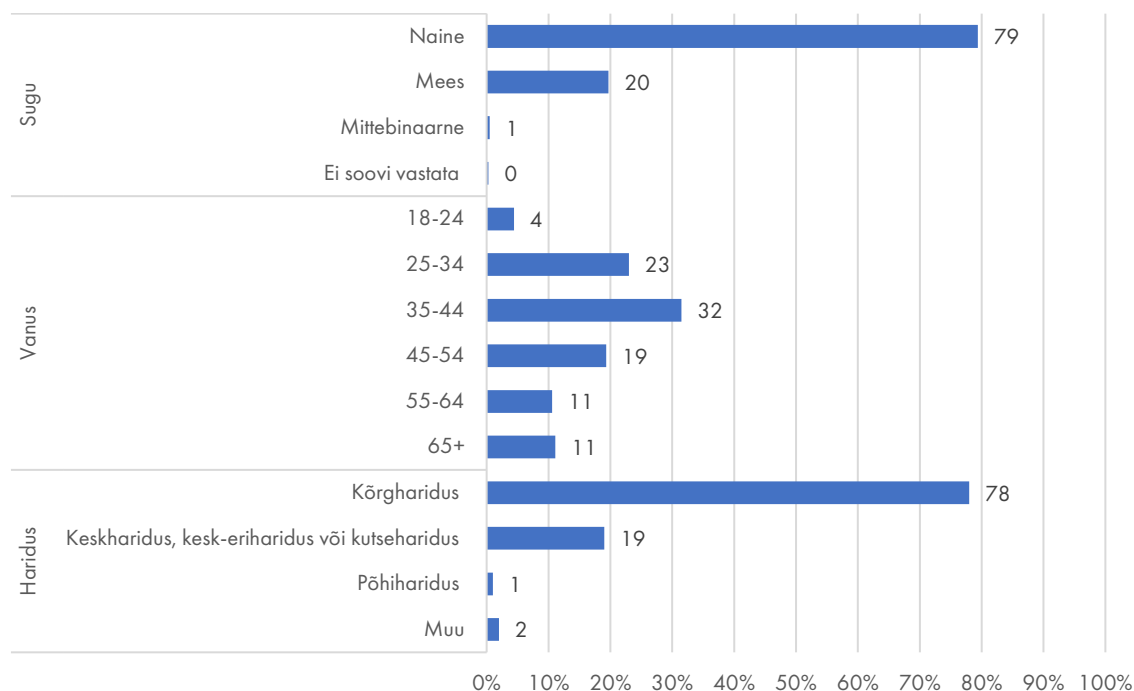
Küsitlusandmete tõlgendamisel tuleb seega arvestada, et antud küsimustik ega ka analüüsis tehtud järeldused ei esinda kogu Eesti väliskogukonna arvamusi ega seisukohti ning andmekogumise läbi viimise tulemusena saadud andmed on esitatud kaalumata kujul (välja arvatud joonisel nr 8 esinev vastusevariant „televiisioon ja voogedastusplatvormid Eestis“, mis lisati küsimustiku peale küsitluse algamist ning mille tulemus kaaluti küsimustiku lõppedes vastavalt laekunud vastuste arvule).

2.1. Vastajate taust: demograafilised tunnused

Ankeetküsitlusele vastas kokku 936 inimest, kelle seas oli 79% naissoost ning 20% meessoost vastajat. 0,5% vastajatest identifitseerisid ennast mittebinaarsena ning 0,3% vastajatest ei soovinud antud küsimusele vastata. Vastusevariandid „Mittebinaarne“ ja „Ei soovi vastata“ märkinud inimesed on jäetud aruandes esinevatest soopõhistest võrdlustest välja.

Kõige enam vastasid küsitlusele 35-44- aastased väljaspool Eestit elavad eestlased, kõige vähem aga 18-24- aastased noored. 78% vastajatest omab kõrgharidust, 19% keskharidust, kesk-eriharidust või kutseharidust ja 1% põhiharidust.

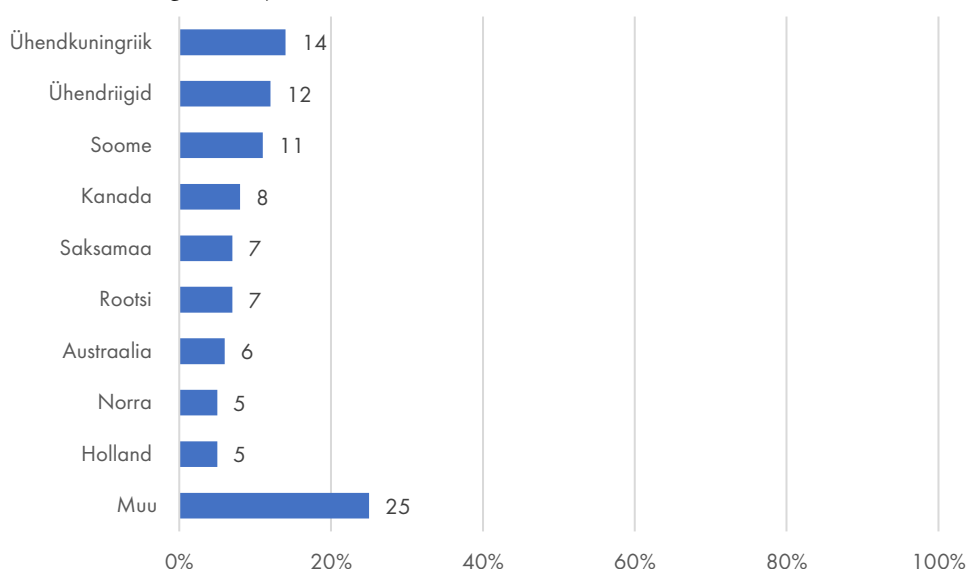
Joonis 1. Vastajate profiil: sugu (N = 934), vanus (N = 916) ja haridus (N = 936)

80% küsimustikule vastanud Eesti väliskogukonna liikmetest on sündinud Eestis, 20% väljaspool Eestist. Küsitlusele vastamise hetkel elas alaliselt väljaspool Eestit 85% vastajatest, 10% elas põhilise osa aastas väljaspool Eestit (veedab Eestis vähem kui 6 kuud aastas), 2% küsitlusele vastanutest elas vaheldumisi Eesti ja teise riigi vahel ning 3% vastajatest elab alaliselt Eestis või veedab Eestis enam kui 6 kuud aastas.

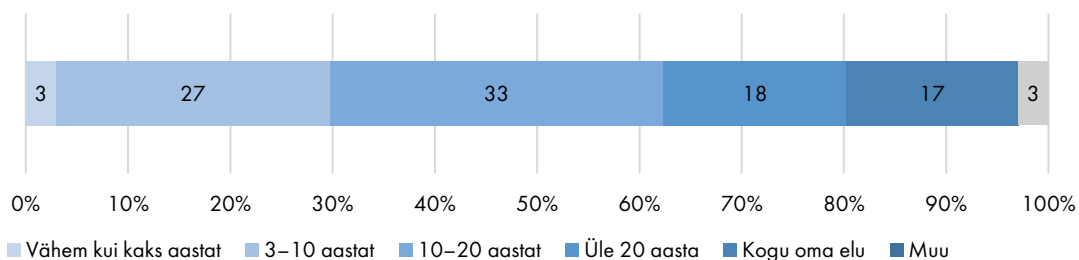
Küsitlusele vastanute seas oli inimesi 48st maailma riigist. Kõige enam laekus vastuseid Ühendkuningriigist (14%), Ameerika Ühendriikidest (12%), Soomest (11%), Kanadast (8%) ja Saksamaalt (7%).

Joonis 2. Levinumad elukohariigid vastajate seas (TOP 9) (N = 908)

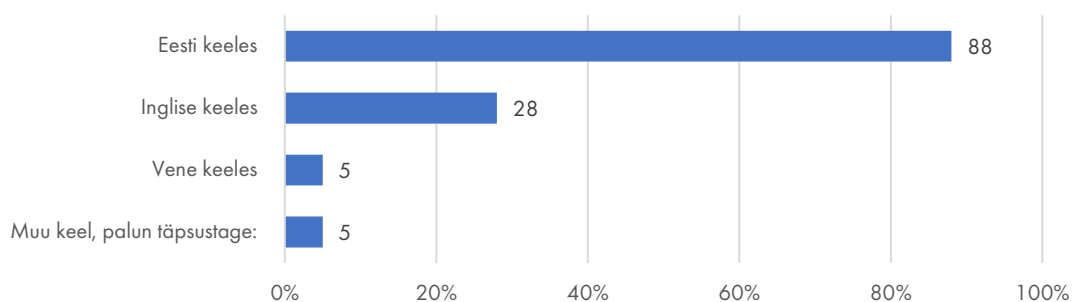
Küsitlusele vastanute taust Eestist eemal viibimise või väljaspool Eestit elamise alusel oli mitmekesine. Kõige enam (33%) oli vastajaid, kes olid Eestist eemal viibinud 10-20- aastat, kõige vähem (3%) aga neid, kes on Eestist eemal viibinud vähem kui kaks aastat. 17% vastajatest on väljaspool Eestit elanud kogu oma elu.

Joonis 3. Vastajate Eestist eemal viibimise pikkus (N = 934)

Küsisime vastajatelt, kes tarbivad Eesti ajalehti ja väljaandeid, mis keeles nad informatsiooni tarbivad. 88% vastajatest tarbib informatsiooni eesti keeles, 28% inglise keeles, 5% vene keeles ning 5% mõnes teises keeles. Muus keeles informatsiooni tarbijad töid välja, et nad tarbivad informatsiooni soome, rootsi, saksa ja tšehhi keeles. Nende seast kes loevad internetisisu eesti või vene keeles, on 75% sündinud Eestis ja 25% sündinud väljaspool Eestit. Inglise keelset sisu eelistavad võrreldes Eestis sündinutega (44%) rohkem tarbida väljaspool Eestit sündinud Eestist pärit inimesed (56%). Saadud tulemused kinnitavad, et tulevikus on tähtis jätkata portaali sisu nii eesti, kui ka inglise keeles, et pakkuda võimalust Eestiga sideme hoidmiseks väljaspool Eestit elavatele eestlastele ka siis, kui lugejate eesti keele oskus on vähenenud või puudub täielikult.

Joonis 4. Mis keeles vastajad informatsiooni (Eesti ajalehti ja väljaandeid) tarbivad (N = 257)

3. VARASEMATE EESTI VÄLISKOGUKONNA UURINGUTE ANALÜÜS

Inimesed on oma kodumaalt erinevatel põhjustel lahkunud juba aastatuhandeid, nii on ka eestlaste ajaloos kolm eristatavat väljarände lainet (Tammaru, *et al*, 2010). Esimene väljaränne toimus 19. sajandi teises pooles, mil põhiliselt rännati Eesti aladelt Venemaale. Lahkumise põhjuseid oli mitmeid (nälgahädad, pärisorjuse kaotamine, raudteevõrgustiku areng, kõrghariduse omandamine) ning neid toetas rännet soodustav poliitika Vene impeeriumis (Jürgenson, 2002 & Jansen, 2007, ref Haukanõmm ja Telve, 2016). Esimeses rändelaine lõpuks elas kodumaalt eemal umbes 215 000 inimest, suurem enamus neist idas (Kulu, 1992 & Tammaru, *et al*, 2007, ref Haukanõmm, Telve, 2016).

Teine suurem eestlaste väljaränne tekkis Teise maailmasõja tulemusena, mil lühikese aja vältel lahkus Eestist läände enam kui 80 000 inimest (Haukanõmm ja Telve 2016). Teise maailmasõja tulemusena tekkisid Eesti diasporaad Ameerika Ühendriikidesse, Kanadasse, Austraaliasse, Inglismaale, Brasiiliasse ning veel mitmetesse Eestist läänes asuvatesse riikidesse (Haukanõmm ja Telve 2016).

Kolmas ning viimane väljarände laine algas Eesti taasiseseisvumisega, mil eestlastel oli võimalik esimest korda pärast Nõukogude Liidu okupatsiooni lääneriikidesse liikuda. Intensiivsema hoo sai väljaränne sisse 2004. aastal mil Eesti ühines Euroopa Liiduga. Uute võimaluste avanedes liikusid eestlased peamiselt Lääne-Euroopas asuvatesse riikidesse, põhiliselt Suurbritanniasse ja Iirimaa ning ka Soome ja Rootsi (Anniste, 2014 & Tiit, 2015, ref Haukanõmm, Telve, 2016). 2022. aasta seisuga on suurimad eestlaste kogukonnad Soomes (~ 70 000), Ameerika Ühendriikides (~29 000), Rootsis (~26 000), Kanadas (~24 000), Venemaal (~20 000), Austraalias (~12 000) ja Ühendkuningriigis (~10 000). Lisaks neile väiksemad kogukonnad paljudes teistes maailma paikades (Global Estonian).

Eestlaste rännet on varasemalt korduvalt uuritud. Kõige värskemad Eesti väliskogukonda käsitletud uuringud on Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituudis valminud „Noored eestlased välismaal: lahkumise põhjused, suhted Eestiga ja tagasipöördumine“ (Toomistu, *et al*, 2023) ja Balti Uuringute Instituudi „Eesti väliskogukonnad: identiteet, hoiakud ja ootused Eesti riigi suunal“ (Kaldur, *et al*, 2022). Järgnevalt teeme lühikokkuvõtte nendes uuringutes saadud põhilistest tulemustest.

3.1. Noored eestlased välismaal

Toomistu, *et al* (2023) uuring keskendus 20-35. aastastele noortele täiskasvanutele, kes on Eestist välismaale lahkunud, kuid üles kasvanud Eesti Vabariigis. Selle põlvkonna rändekäitumine eristub varasematest põlvkondadest põhiliselt asjaoluga, et välismaale minek võib olla ajutine periood elus, näiteks vahetusselestri, ülikooliõpingute või lühiajalise töökogemuse näol. On noori, kes rände tagajärjel jäävad välismaale, kuid ka neid, kes Eestisse tagasi naasevad. 90% juhtumitest lahkuvad noored Eestist praktilistel (näiteks õppimine ja töötamine), materiaalsel või maailmavaatelistel põhjustel. Nende noorte jaoks, kes välismaalt tagasi ei pöördu on põhjused välismaale jäämiseks tihti praktilised. Nendele noortele, kes Eestisse naasevad ei ole aga praktilised asjaolud määrava või naastakse Eestisse ülikooli lõppemise tõttu. Näiteks suurema tõenäosusega naasevad Eestisse just need noored, kes on lahkunud maailma avastamiseks. Väiksema tõenäosusega aga naised, kes otsustavad välismaal elades perekonna luua. Eestist lahkujate andmed viitavad ka sellele, et lahkumise põhjuste hulka kuulub ka ühiskondlik poliitiline foon, näiteks diskrimineerimine kodumaal soo, seksuaalsuse või partneri rahvuse tõttu. (Toomistu, *et al*, 2023)

Portaali Global Estonian uuringu tulemuste kontekstis on oluline järgnev. Toomistu, *et al* (2023) kogutud tulemustest selgub, et välismaal elavate noorte seas on levinud Eestis toimuvaga kontakti hoidmine läbi interneti, jälgides Eesti ühiskonnaelus toimuvat, televisiooni ja taskuhäälanguid. Ligi 70% välismaal elavatest noortest jälgib Eesti meediat. Samas selgub, et noored Eestis lahkujad ei ole võrreldes teiste diaspora liikmetega välismaal tegutsevate Eesti kogukondade tegevuses sama aktiivsed, nad kuuluvad väiksema tõenäosusega eestlasi koondatavatesse organisatsioonidesse ja tegevustesse ning on väiksema tõenäosusega ka eestlasi koondavatest organisatsioonidest kuulnud. Ka need noored, kes on organisatsioonide tegevusega kursis, leiavad võrreldes teiste diaspora liikmetega, et neil on vähem

vajadust ning aega eestlasi koondavate organisatsioonidega liitumiseks. Noortele Eestist lahkujatele on võrreldes teiste diasporaa liikmetega välismaal elavate eestlastega suhtlemine väiksema tähtsusega (Toomistu, *et al*, 2023).

3.2. Eesti väliskogukonnad

2022. aastal valmis Balti Uuringute Instituudi poolt uuring „Eesti väliskogukonnad: identiteet, hoiakud ja ootused Eesti riigi suunal”, mille raames koguti ja analüüsiti tulemusi väljaspool Eestit elavate eestimaalaste, Eestist pärit või Eestiga seotud inimeste kohta. Järgnevalt vaatame põhjalikumalt uuringu raames kogutud andmeid portaali Global Estonian kohta.

Kaldur, *et al* (2022) kogutud tulemustest selgus, et Eesti väliskogukonna 98% liikmetest on mingi side Eestiga. Kõige enam hoitakse kontakti perekonna (89%), sõprade (70) või kultuuri (17%) kaudu. Üks võimalus enda Eesti eluga kursis hoidmiseks on portaal Global Estonian. Siiski on väljaspool Eestit elavate eestlaste teadlikkus portaalist Global Estonian on madal. Portaalist pole kuulnud enam kui kaks kolmandikku, 71% (N = 3192) väljaspool Eestit elavatest eestlastest. Neljandik, 25% (vastusevariandid mõnevõrra teadlikud ja teadlikud) on portaalist küll kuulnud, kuid ei ole seda kasutanud, ning portaali oli külastanud vaid 4% väljaspool Eestit elavatest eestlastest.

Portaali madal külastatavus näitab seega, et portaali külastatavuse kasvatamiseks on tulevikus veel küllaldaselt potentsiaali. Naised 60% kasutavad portaali mõnevõrra rohkem kui mehed 40%. Samuti on teadlikus portaalist naiste 68% seas meestest 32% kõrgem. Kuigi portaali kasutajate seas ei ilmnenud märkimisväärseid erinevusi teiste vanuserühmade vahel, eristus kõige selgemalt vanusegrupp 65+, mis moodustas portaali kasutajatest veidi enam kui neljandiku, 26%. Tähelepanuväärne on ka asjaolu, et vaid 7% selles vanuserühmas küsitlusele vastanutest ei olnud portaalist Global Estonian kuulnud. Selle põhjal saame järeldada, et portaali Global Estonian teavitustöö oli 2021. aastaks eriti hästi jõudnud vanemate Eestiga seotud isikuteni. Keskmisel portaali kasutajal oli kõrgharidus 85% ning 59% portaali kasutajatest on lapsevanemad. Eeltoodud asjaolud kinnitavad samuti, et portaali kasutavad pigem vanemaalised inimesed.

Suurem osa portaali kasutajatest elasid 2021. aastal inglise keelsetes riikides, Kanadas 33%, Ameerika Ühendriikides 17%, Suurbritannias 9% ja Austraalias 7%. 65% portaali kasutajatest rääkis igapäevaselt enda kodustega inglise keeles. Just seetõttu on oluline, et portaal oleks ka tulevikus kättesaadav vähemasti kahes (eesti ja inglise) keeles.

Portaali kasutajad tunnevad suurt lähedust Eesti riigiga, 64% vastajatest peab ennast riigiga väga lähedaseks ja veidi väiksemal määral eestlastega 36%. 36% portaali kasutajatest peavad väga oluliseks suhtlemist nende praeguses elukohariigis elavate eestlaste ja 36% eesti kogukonnaga. Portaali kasutavad tõenäolisemalt ka inimesed, kes Eestis eemal elades on Eestiga ühenduses kultuuri või töö kaudu, samuti on nad sotsiaalselt aktiivsemad. Umbes pooled, 51% portaali kasutajatest on Eestiga seotud kultuuri ning üle veerandi, 28% töö ja ärisuhete kaudu. 39% portaali kasutajatest osaleb üks kuni kaks korda kuus Eestiga seotud sotsiaalse iseloomuga üritustel ning 31% on vähemalt korra nädalas aktiivsed Eestiga seotud sotsiaalmeedia gruppides või ühisvestlustes. 65% portaali kasutajatest kuulub mõnda eestlasi laiemalt koondavasse organisatsiooni. Selle põhjal saame järeldada, et portaali kasutavad rohkem inimesed, kes on juba enda kogukonnas aktiivselt ühenduses teiste Eestist pärit inimestega või kellele eesti kultuur on südamelähedane ka Eestist väljaspool viibides.

4. EESTI VÄLISKOGUKONNA INFOVAJADUSED: TÄNANE REAALSUS JA TULEVIKU ARENGUVÕIMALUSED

4.1. Infokanalid ja informatsiooni tarbimine

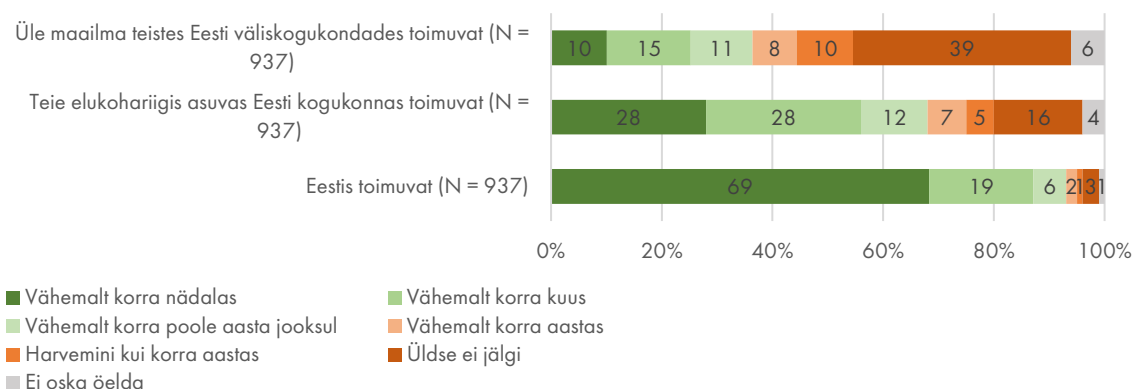
Järgnevalt on kirjeldatud küsitluse sihtrühma informatsiooni tarbimist ning kanaleid mille vahendusel Eestis ja Eesti väliskogukondades toimuvat jälgitakse.

Allolevalt jooniselt 5. lähtub, et 69% vastanutest jälgib Eestis toimuvat vähemalt korra nädalas. Korra kuus hoiab ennast Eestis toimuvaga kursis aga tervelt 88% Eesti väliskogukonna liikmetest. Kuigi Eestis toimuvaga hoiab ennast kursis märkimisväärne osa Eesti väliskogukonna liikmetest, siis vastajate elukohariigis asuva Eesti kogukonna tegevusega hoiavad ennast vähemalt korra kuus või tihemini kursis veidi enam kui pooled küsitlusele vastanutest. Kõige vähem ollakse kursis üle maailma teistes Eesti väliskogukondades toimuvaga, mida vähemalt korra kuus jälgib veerand (25%) küsitlusele vastajatest. Leigem huvi eestlaste tegevuste vastu teistes riikides on osalt seletatav asjaoluga, et tihtipeale levib informatsioon toimuvate sündmuste ja ürituste kohta kohalikes sotsiaalmeedia gruppides, millele on ligipääs vaid vastavas riigis elavatel eestlastel, teiseks ka asjaoluga, et teistes väliskogukondades toimuv ei pruugi vastajatele tunduda piisavalt huvipakkuv. Siiski on tähelepanuväärne, et vaid 4% vastanutest ei jälgi enda elukohariigis tegutseva Eesti kogukonna tegemisi ning üle maailma asuvate väliskogukondade tegevusega ei ole üldse kursis vaid 6% vastajatest.

79% inimestest, kes on Eestist väljaspool elanud vähem kui kaks aastat ning 76% neist, kes on Eestist eemal viibinud enam kui 20. aastat jälgivad iganädalaselt või tihedamini Eestis toimuvat. Nendest, kes on Eestist eemal viibinud 3-20 aastat jälgib iganädalaselt Eestis toimuvat 71%. Kõige vähem, 52% jälgivad iganädalaselt Eestis toimuvat inimesed, kes ei ole Eestis sündinud. Kuigi kogu elu väljaspool Eestit elanud inimesed jälgivad võrreldes Eestist hiljem lahkunutega vähem Eestis toimuvat, jälgivad nad teistest aktiivsemalt, vähemalt korra kuus, 72% enda kohalikus Eesti väliskogukonnas toimuvat.

Kõige vähem jälgivad enda kohaliku kogukonna tegemisi need eestlased, kes on Eestist eemal elanud 3-10 aastat või 10-20 aastat, nendest vastavalt 22% ja 19% ei jälgi üldse enda kohaliku Eesti kogukonna tegemisi.

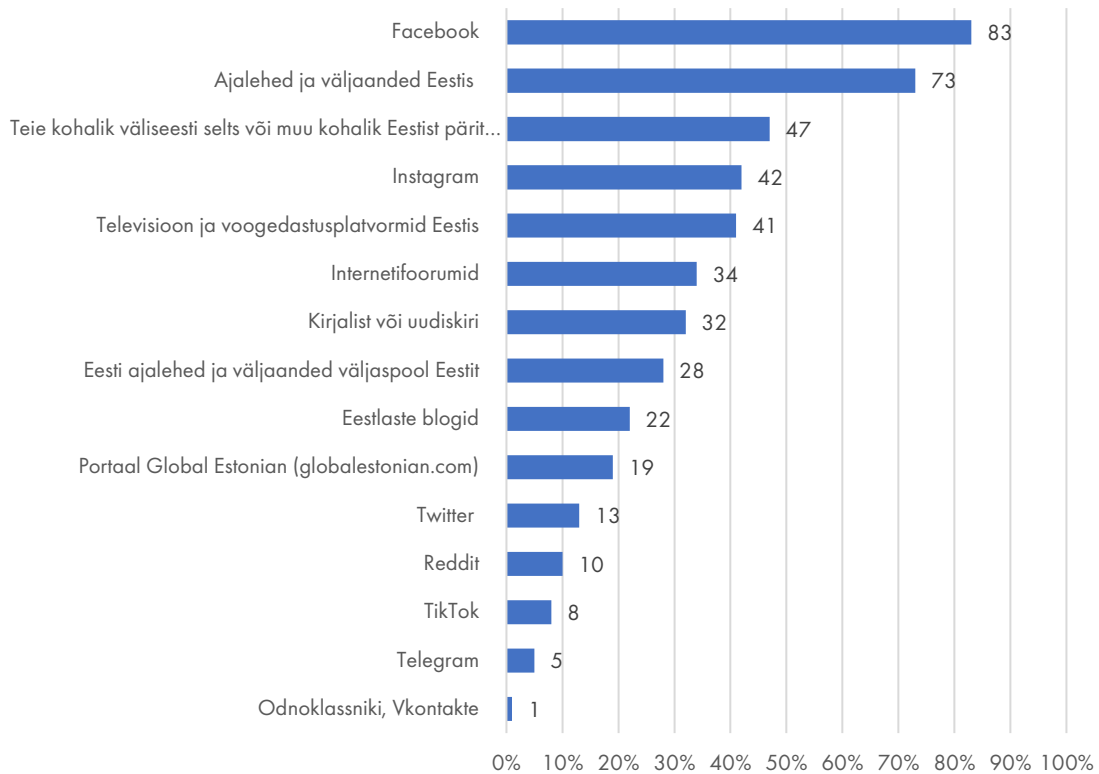
Joonis 5. Kui tihti Te jälgitakse Eestis ja Eesti väliskogukondades toimuvat (sündmusi, kultuuri, mõttevahetusi, poliitikat) (N = 937)

Kõige enam tarbivad informatsiooni väljaspool Eestit elavad eestlased Eestis ja Eesti väliskogukondades toimuva kohta läbi sotsiaalmeedia, (83%) Facebooki vahendusel ning (42%) Instagrami vahendusel. Sotsiaalmeediat kasutavad naised meestest mõnevõrra rohkem, näiteks Facebooki kasutas küsitlusele vastanud naistest 86%, kuid meestest 70%. Instagrami kasutas küsitlusele vastanutest 46% naistest ja 26% meestest. Eestis toimuvaga ollakse kursis ka läbi ajalehtede ja ajakirjandusväljaannete (73%) ning televisiooni ja voogedastusplatvormide (näiteks ETV Jupiter ja Go3) (41%) vahendusel.

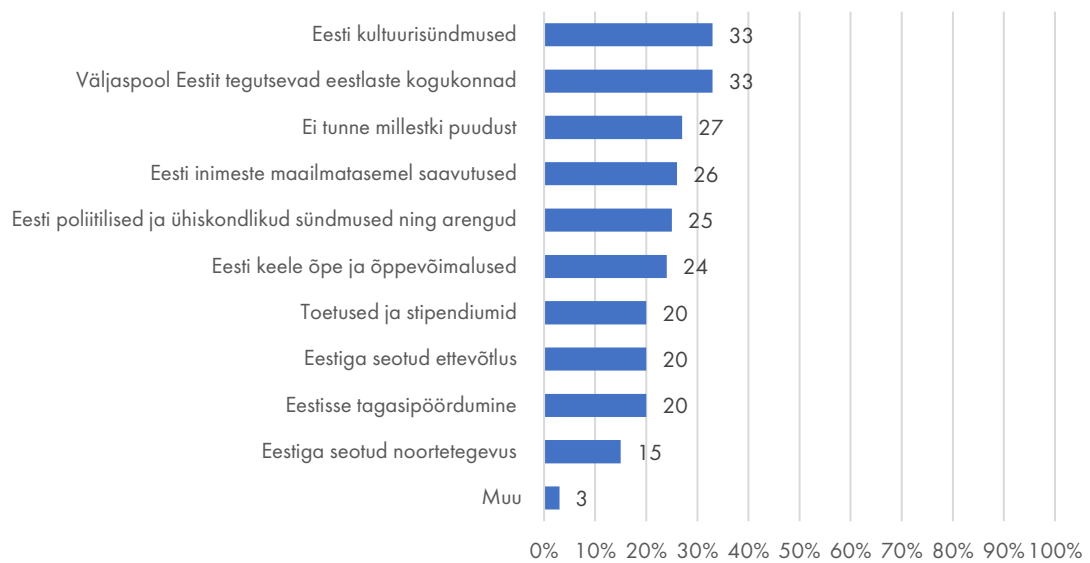
Ligi pooled (47%) Eesti väliskogukonna liikmetest saavad informatsiooni ka kohaliku väliseesti seltsi, võrgustiku või ühenduse kaudu. Samas portaali Global Estonian peab enda jaoks informatsioonikanaliks vaid viiendik (19%) vastanutest. Tähelepanuväärne on ka asjaolu, inimestest, kes valisid, et nad saavad informatsiooni kohaliku väliseesti seltsi, võrgustiku või ühenduse vahendusel vaid neljandik (27%) neist saab informatsiooni ka portaali Global Estonian vahendusel. Lisaks mainiti vabade vastuste all ka Eesti taskuhäältingute ja raadiosaadete kuulmist ning informatsiooni saamist Eestis elavatel pereliikmetelt ja sõpradelt.

Joonis 6. Kanalid, mille vahendusel tarbitakse informatsiooni Eestis ja Eesti väliskogukondades toimuva kohta (N = 927)

Eesti väliskogukond tunneb kõige enam puudust Eestiga seotud kultuurisündmuseid (33%) ja väljaspool Eestit tegutsevaid eesti kogukondi (33%) kajastavast informatsioonist. Mehed (34%) tunnevad naistest (23%) mõnevõrra enam puudust Eesti poliitilisi ja ühiskondlikke sündmusi ja arenguid puudutavast informatsioonist. Naised sooviksid aga meestest enam informatsiooni saada toetuste ja stipendiumite (naised 22%, mehed 15%) ning Eestiga seotud noortetegevuse (naised 16%, mehed 8%) kohta. Vabade vastuste all toodi puudujääkidenäna välja soov saada senisest enam informatsiooni Eesti ülikoolides õppimise kohta ja teaduses toimuvatest uutest arengutest ning Eestiga seotud töökuulutustest. Mainiti ka soovi olla rohkem kursis saatkondade poolt korraldatavate üritustega ning Eestis tegutsevate usuliikumiste tegevustega. Lisaks tunti puudust ka õiguslikust informatsioonist, mis puudutab väljaspool Eestit elavaid inimesi, näiteks pensionite, viisadega, tervisekindlustusega jmt seonduvast informatsioonist. Vaid neljandik, 27% vastajatest ei tundnud mingit puudust Eestiga seotud informatsioonist.

Joonis 7. Millisest Eestiga seotud informatsioonist tuntakse enim puudust (N = 928)

5. PORTAAL GLOBAL ESTONIAN JA SELLE KANALID

Globalestonian.com infovärvasse on kokku koondatud eestimaalaste ja Eesti sõprade võrgustikud üle kogu maailma. Selle kaudu pakutakse informatsiooni Eesti kultuurist ja majandusest ning teavet teiste Eestist pärit inimeste ja organsatsioonide tegemistest ja ettevõtmistest välismaal. Portaalis on leitav ka kõige värskem info sellest, kuidas hoida väljaspool Eestit elades sidet Eestiga. Portaali arendavad ja haldavad Integratsiooni Sihtasutus koostöös Välisministeeriumi, Kultuuriministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga.

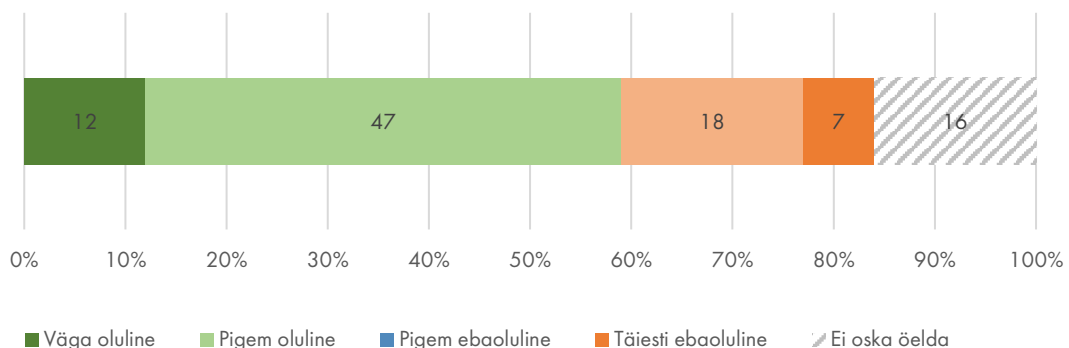
Global Estonian loodi 2012. aastal Toronto Eesti kogukonnas aktiivselt tegutseva eesti ajakirjaniku ja politoloogi Marcus Kolga ja Torontos IT-arendusega tegeleva Tarmo Saksa poolt. Esimestel tegutsemisaastatel haldasid Kolga ja Saks portaali ise, kuid üsna pea kasvas portaalist tulenev töömaht liialt suureks. Eesti 100. sünnipäeval kingitigi seejärel portaal eesti rahvale ning portaali uuteks haldajateks said Integratsiooni Sihtasutus ja Kultuuriministeerium. Torontos toimunud koosolekult alguse saanud ideest on tänaseks kasvanud tuhandeid üle ilma elavaid eestlaseid kaasav portaal. Kui alguses oli portaal üles ehitatud veebipõhise suhtluskanali (*Facebook light*) formaadis, siis veidi aega hiljem otsustati edasi minna siiski traditsioonilisema veebileheküljega, millele jäi alles ka võimalus edastada informatsiooni väliskogukondades toimuvate ürituste ja sündmuste kohta. Tänapäevaks on portaali vahendusel võimalik kursis olla Eesti riigi poolt väljaspool Eestit elavatele eestlastele pakutavate teenuste ning võimalustega (stipendiumid, taotlusvoorud, sündmused jne), kuid ka Eestis ja Eesti väliskogukonnas toimuvaga (tegemistega, organsatsioonidega ja kogukondadega).

5.1. Teadlikkust portaalist Global Estonian

59% Eesti väliskogukonna liikmetest leiab, et on oluline (vastusevariandid väga oluline ja pigem oluline), et väljaspool Eestit elavatele eestlastele vajalik ja huvipakkuv informatsioon oleks kokku koondatud ühele veebileheküljele. Naised (61%) pidasid informatsiooni koondamist ühele leheküljele mõnevõrra olulisemaks, kui mehed (53%). Kõige olulisemaks (vastusevariandid väga oluline ja pigem oluline) pidasid sellise lehekülje loomist 18-24. aastased vastajad (73%), teiste vanuserühmade seas hinnati vajadust veebilehele sarnaseks jäädes 56-59% vahele. Veidi enam kui kümnendik (15%) vastajatest leidsid, et ühte portaali informatsiooni koondamine on ebavajalik.

„Kogu see asi oleks olnud mõistlik 20 aastat tagasi. Nüüd, kus teave on praegu ülekuülluses, kahtlen ma, kas üks infoallikas enam muudab midagi. Välja arvatud juhul, kui õnnestub kätte saada mingi unikaalne teave, mis ei ole muudest allikatest kättesaadav või kergesti leitav.“

Joonis 8. Kas Teie jaoks on oluline, et väljaspool Eestit elavatele Eesti inimestele vajalik ja huvipakkuv informatsioon on koondatud kokku ühele veebileheküljele? (N = 932)

Jooniselt 8. selgub, et Global Estonian portaali vahendusel on viiendik (19%) küsitlusele vastanutest tarbinud informatsiooni, mis on seotud Eesti või Eesti väliskogukonnaga. Portaali aktiivseid kasutajaid oli küsitlusele vastanute seas aga veelgi vähem: portaali oli küsimustikule vastajatest kasutanud vaid 18% (vastusevariandid kasutan, olen kasutanud), kuid ootuspäraselt oli uudiskirja (17%) ja Facebooki

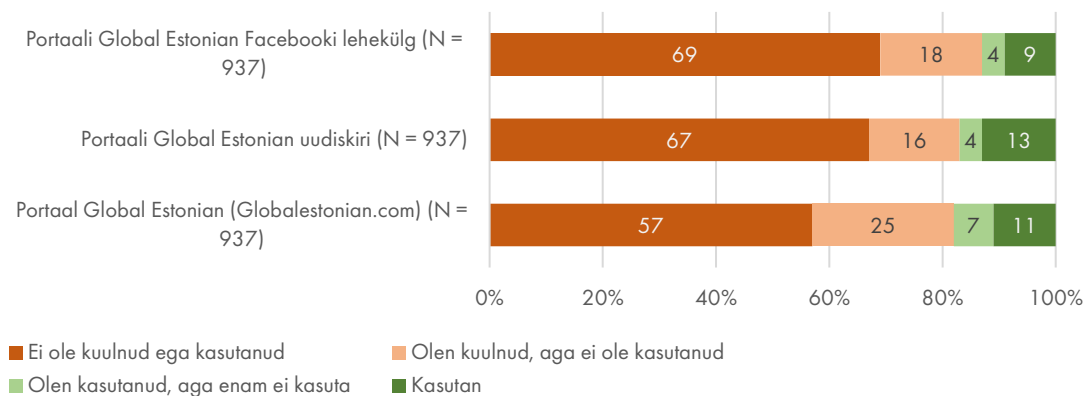
lehekülge (13%) kasutanud veelgi vähem vastajaid. Portaalist ja sellega seotud kanalitest polnud enne küsitlust aga kuulnud enam kui pooled küsitlusele vastajatest (57%).

Portaali kasutamine kasvab ajaga, mil väljaspool Eestit viibitakse. Nendest eestlastest, kes on väljaspool Eestit elanud 20 aastat või enam (sh vastusevariant kogu oma elu), kasutab portaali ning portaali uudiskirja 17% küsitlusele vastanutest. Kõige vähem kasutavad aga portaali kuni kaks aastat väljaspool Eestit elanud eestlasest (4%): selle sihtrühma seas on ka kõige enam (67%) neid, kes pole portaalist kunagi kuulnud.

Portaali kasutavad enim Eesti väliskogukonna vanemad liikmed. Kõige enam kasutavad portaali 55-64 aastased (21%) ja 65+ vanusegrupis olevad eestlased (19%). Vanemad kui 55. aastased on vanuserühmade lõikes ka kõige aktiivsemad uudiskirja kasutajad: 26% 55-64. aastastest ja 20% vastajatest vanuserühmas 65+ on tellinud ka portaali uudiskirja. Tähelepanuväärne on aga asjaolu, et vanusegrupi 18-24 esindajad olid portaalist kõige enam kuulnud, kuid ei olnud portaali kasutanud: 60% selle vanuserühma liikmetest olid portaalist kuulnud, kuid nendest portaali kasutanud oli vaid 7,5%.

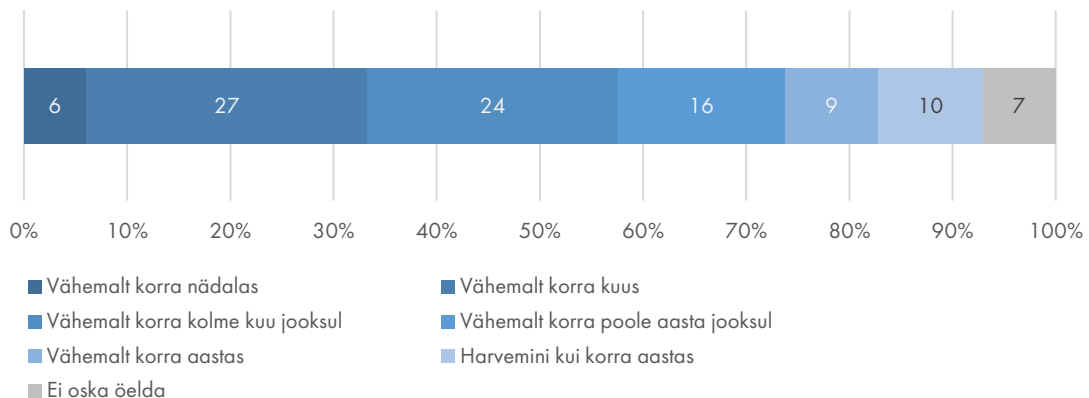
Ka portaali Facebooki lehekülje kasutamine tõuseb vanuse kasvades, lehekülge kasutavad kõige enam küsitlusele vastanutest 65. aastased ja vanemad: 14% selle vanuserühma esindajatest kasutas Facebooki lehekülge. Nooremate seas on erinevust märgata vaid 18-24. aastaste (8%) ja 25-34. aastaste (5%) seas, kus noorema vanuserühma esindajatest veidi suurem hulk oli sattunud portaali Facebooki leheküljele. Siiski on aga kõikide vanuserühmade esindajate seas teadlikuks portaalist ning selle lisakanalitest madal.

Joonis 9. Kas Te olete enne käesolevat küsitlust kuulnud või kasutanud portaali Global Estonian erinevaid kanaleid? (N = 937)

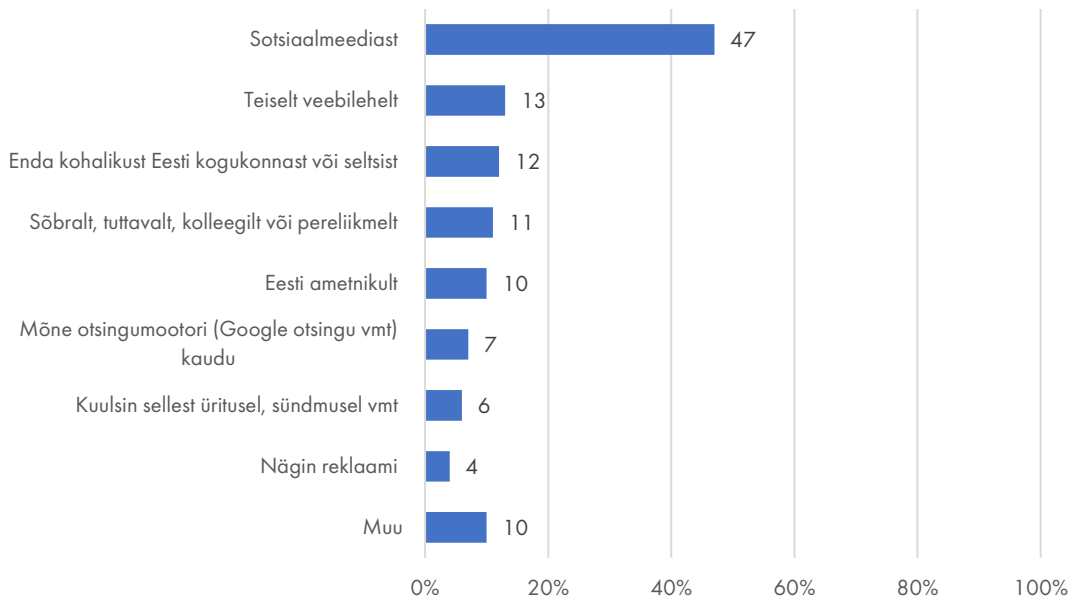
Nendest vastajatest, kes on varasemalt on portaali kasutanud, külastab portaali vähemalt korra kuus kolmandik (33%) ning vähemalt korra kolme kuu jooksul veidi enam kui pooled (57%). Neljandik portaali varem külastanute (26%) satub portaali aga korra poole aasta jooksul või harvem.

Joonis 10. Kui tihti Te olete külastanud portaali Global Estonian? (N = 164)

Kõige enam kuulevad inimesed portaalist internetikeskkonna vahendusel: (47%) sotsiaalmeediast, (13%) mõnelt teiselt veebileheküljelt ning (7%) otsingumootori vahendusel. Kuigi nii naiste kui ka meeste seas on portaalist kõige levinum teada saamise viis sotsiaalmeedia, jõuab selle vahendusel informatsioon veidi rohkemate naistenii 50%, meestest 32% kuulis portaalist sotsiaalmeedia vahendusel. Mõnevõrra harvemini kuulatakse portaalist enda kohalikust Eesti kogukonnast või seltsist (12%), sõbralt, tuttavalt, kolleegilt või pereliikmelt (11%) või Eesti ametnikult (10%). Läbi viidud intervjuudest portaali eestvedajate ja kaasamõtlejatega selgus, et portaali on lehitatud ka väliskogukondadele korraldatavatel üritustel ning sündmustel, samuti lehitatakse portaali kohta käivat informatsiooni läbi suursaatkondade. Küsitlusele vastanutest märkis 6%, et nad on portaali kohta esimest korda kuulnud mõnel üritusel või sündmusel.

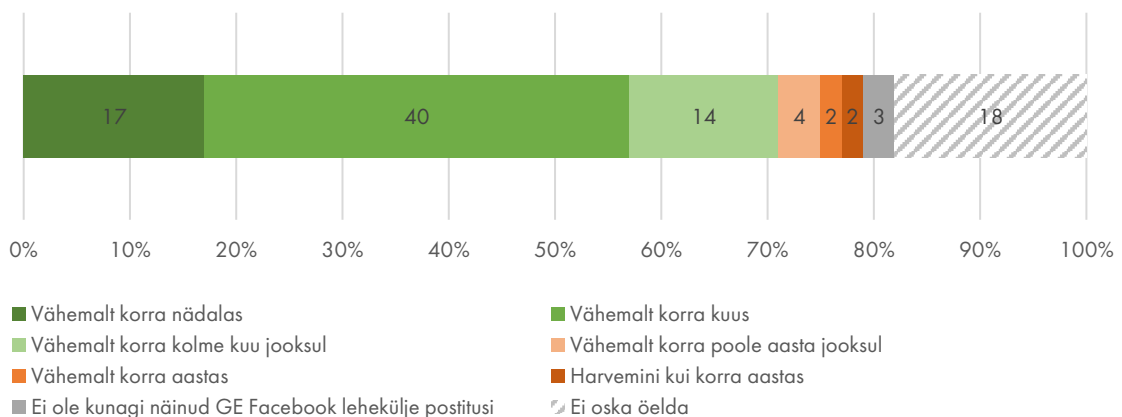
Joonis 11. Portaalist Global Estonian põhilised teada saamise kanalid (N = 442)

Portaali Global Estonian juurde kuulub ka Facebooki lehekülj, kuhu jagatakse edasi portaalis ilmuvaid artikleid ning väliskogukonnale mõeldud võimalusi ning lugusid. Küsisime küsimustikule vastanutelt ka, kui tihti nad enda hinnangul on näinud sotsiaalmeedias Global Estonian Facebooki lehekülje postitusi. Enam kui pooled vastajatest (57%) näevad postitusi vähemalt korra kuus või tihemini.

NB! Sotsiaalmeedia postituste levikut ning postitustele reageerimist on usaldusväärsem hinnata selleks loodud mõõdikutega platvormil, kus informatsiooni lehitatakse.

Joonis 12. Kui tihti näevad kasutajad portaali Global Estonian Facebooki lehekülje postitusi? (N = 121)

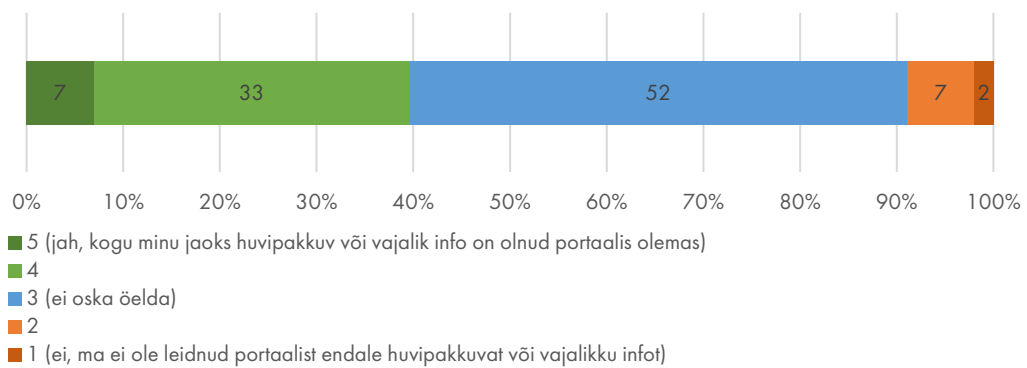

5.2. Portaali sisu ning sihtrühmade sellesuunaline huvi

Portaali kasutab igapäevaselt kümnendik (11%) küsimustikule vastanud Eesti väliskogukonna liikmetest, lisaks on varasemalt portaali veel kasutanud 7% vastajatest, kuid erinevatel põhjustel on nad sellest loobunud. Järgnevalt analüüsime kas Eesti väliskogukonna liikmed on Portaalist Global Estonian leidnud endale huvipakkuvat ning vajaliku sisu ning millist seni puudu olevat informatsiooni võiks tulevikus portaalil kajastada.

Palusime portaali kasutajatel hinnata viie palli skaalal, kas nad on portaalist leidnud informatsiooni, mida nad on vajanud või soovinud. 7% vastajatest leidis, et kogu huvipakkuv või vajalik info on portaalil olnud nende jaoks olemas ning 33% vastajatest leidis, et suurem osa neile huvipakkuvast ja vajalikust informatsioonist on portaalil olnud kajastatud. Siiski ei osanud enam kui pooled (52%) hinnata, kas nad on leidnud portaalist informatsiooni, mis pakuks neile huvi või oleks vajalik.

Joonis 13. Kas portaalist on leitud informatsioon mida kasutajad on vajanud või soovinud? (N =215)

Kõige enam on Eesti väliskogukonna liikmed portaalist Global Estonian otsinud uudiseid Eestis toimuva (54%) ja väliskogukondades toimuva kohta (47%). Eestiga seotud uudiseid on võimalik jälgida ka teiste kanalite kaudu, ning kolmveerand (73%) väliskogukonna liikmetest seda ka teeb (joonis 14.) Saadud tulemused viitavad, et väliskogukonna tegemiste kajastamine ühes portaalil on selle liikmetele jätkuvalt oluline.

Kolmandik (32%) vastajatest pidas oluliseks ka informatsiooni väljaspool Eestit tegutsevate Eesti seltside ja organisatsioonide kohta ning 21% on otsinud informatsiooni enda elukohas toimuvate sündmuste kohta. 19% küsitlusele vastanutest on huvitatud informatsioonist üle maailma tegutsevate Eesti organisatsioonide kohta. Erinevates kogukondades toimuvad sündmuste ning tegevuste senisest suurem kajastamine võib inspireerida teistes riikides või linnades asuvaid kogukondi sündmusi korraldama ja ühiseid tegevusi ette võtma. Ühes läbiviidud intervjuus käidi välja ka idee siduda riigi poolt väliskogukonnale mõeldavate toetuste saamine tingimusega, et korraldatavaid sündmusi ja tegevusi tuleb kajastada ka portaalil Global Estonian. Üks võimalus on lisada taotluse saamise tingimuste hulka ka kohustus sündmust artikli, blogipostituse, video vm formaadis Global Estonian portaalil kajastada. Sellised kajastused pakuksid küll lisatööd portaali meeskonnale ning vajaksid ilmselt ka keeleteoimetust, kuid võiksid pakkuda olulist lisaväärtust Eesti väliskogukonna liikmetele.

“Eesti riik peaks toetama seda kuidas igas riigis sündivad üritused ja info nende kohta väljenduks ühes kohas: olgu see portaal, virtuaal ajaleht vm.”

Pea pooled vastajad (45%) märkisid, et on otsinud Global Estonian portaalist informatsiooni riigi poolt pakutavate teenuste kohta Eesti väliskogukonnale. Kuna just riigi poolt pakutavate teenuste ning võimaluste (toetused, stipendiumid, keeleõpe, tagasipöördumine jms) kohta informatsiooni jagamine on üks enim kajastatud valdkondi, mille kohta on vastajad informatsiooni otsinud, siis on tähtis nende valdkondade kajastamisega tulevikus ka jätkata.

45% küsitlusele vastanutest on portaali vahendusel vaadanud persoonilugusid väljaspool Eestit elavatest eesti inimestest ning 27% tagasipöördunud inimeste kohta. Lisaks on 16% vastajatest tarbinud või otsinud infot väliskogukonnaga seotud taskuhäälingle ja telesaadete kohta. Sellest saame järeldada, et portaali loodav audiovisuaalne sisu persoonilugudega on väärtuslikuks sisendiks portaalile ning Eesti väliskogukonna liikmetele.

Mehed (60%) on võrreldes naistega (45%) rohkem huvitatud Eesti väliskogukonda puudutavatest uudistest. Naised soovivad seevastu aga saada rohkem informatsiooni laste ja noortega seotud tegevuste kohta nagu eesti keele õppe võimalused lastele (24%) (meeste seas 0%), ülemaailmne Eesti noorte võrgustik ja nende tegevused ning võimalused (26%) (meeste seas 11%) ning võimalikud toetused ja stipendiumid (24%) (meeste seas 8%).

Joonis 14. Millist sisu ollakse portaalist Global Estonian tarbitud või otsitud? (N = 216)

Informatsioonis, mida väliskogukonna liikmed on portaalist varasemalt otsinud ning millist sisu nad ka tulevikus tarbida soovivad, esineb mõningasi erinevusi. Kõige enam soovivad väliskogukonna liikmed saada informatsiooni nende piirkonnas tegutseva Eesti kogukonna ürituste ja sündmuste kohta (51%), 44% vastajatest soovis saada infot ka Eesti seltside ja organisatsioonide kohta ja 40% Eesti organisatsioonide kontakte. 49% vastajatest soovib näha uudiseid välismaal elavate Eesti juurtega inimeste ja nende tegevuse kohta ning 41% soovib näha persoonilugusid välismaal elavate Eesti juurtega inimeste kohta. 31% väliskogukonna liikmetest soovivad tarbida Eesti väliskogukonnaga seotud taskuhäälingleid ja telesaateid. Pea kolmandik vastajatest soovivad portaalist leida praktilist informatsiooni keeleõppe kohta lastele (30%) ja täiskasvanutele (25%), maksude (28%), toetuste ja stipendiumite (27%) ja pensioni (26%) kohta.

Mõned vastajad toovad vabades vastustes, et nad sooviksid saada portaalist senisest rohkem sisendit Eestis toimuva kohta valdkondadest, mida täna portaalis veel väga palju kajastatud pole:

“Arvan, et osaliselt seetõttu, et kaasamise osa on madal ja võib-olla on ka sisu liiga eesti keelele ja kultuurile keskendunud. Mind huvitaks rohkem ka tasakaalustatud kontsentratsioon, mis hõlmaks ka majandusteemasid, äridiplomaatiat, koostööd Eesti ettevõtete ja välismaal elavate eestlaste vahel.”

“Näiteks tööturg, mis siin toimub. On väga palju halbu uudiseid Eestist aga on ka häid uudiseid. Võib-olla firmade kohta oleks teada mingisugust informatsiooni, mina näiteks väga kaua ei teadnud, et meil on selline ettevõtte nagu Milrem. ... See on võib-olla väga kasulik informatsioon, eriti inimestele kes elavad välismaal, sest nad väga tihti kolivad Eestist ära töö põhjustel, raha teenimise põhjustel. Kui nad teaksid seda, et Eestis on mõni huvitav ettevõtte, näiteks tehnoloogiaettevõtte, see on see informatsioon. Mis neid võib-olla huvitab.”

Veidi vähem, umbes neljandik vastajatest soovis saada informatsiooni Eestisse tagasipöördumise kohta (24%) ning lugeda või vaadata persoonilugusid Eestisse tagasipöördunud inimeste kohta (23%). Ka varasemalt läbi viidud uuringust on selgunud, et väliskogukonnale edastatavas informatsioonis on suur rõhk seatud tagasipöördumist puudutavatele võimalustele ja informatsioonile, kuid huvi sellise informatsiooni suhtes on tihtipeale kasin.

Joonis 15. Millist informatsiooni soovitakse portaali GE kanalites näha ja tarbida? (N = 884)

Küsitlusele vastanute soovitusel portaali arenguks on kajastatud järgmises peatükis.

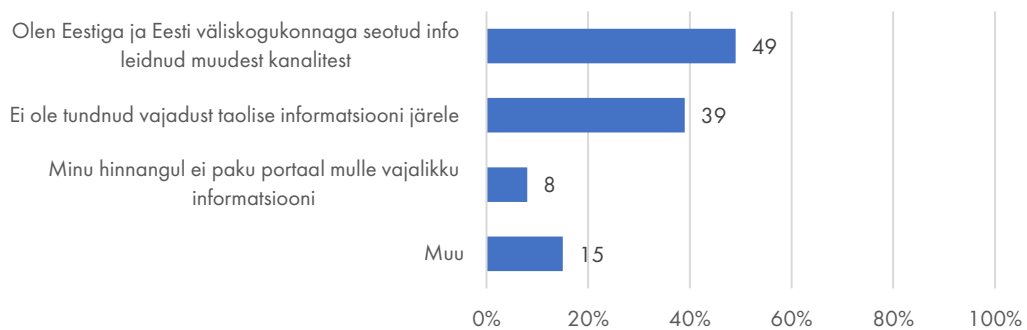
5.3. Portaali kasutamine, sellest loobumine ja mitte kasutamise põhjused

Küsitlusele vastanute seast oli portaali Global Estonian kasutanud 11% vastajatest ning varasemalt kasutanud ning seejärel sellest loobunud 7% (joonis 11.). Portaali kasutajatest (N = 166) on viimase kuue kuu jooksul portaali külastanud 67%, 16% ei ole portaali külastanud ning 17% ei osanud öelda, kas nad on portaali antud ajavahemiku jooksul külastanud.

Järgnevalt kirjeldame, miks vastajad portaali ei kasuta või on selle kasutamisest loobunud. Pooled (49%) vastajatest tõid välja, et nad ei kasuta portaali Global Estonian, sest leiavad Eesti ja Eesti väliskogukonnaga seotud informatsiooni muudest infokanalitest. 39% vastajatest ei ole enne küsitlusele vastamist tundnud vajadust portaali poolt pakutava info järele ning 8% vastajatest leiab, et portaali ei paku neile vajalikku informatsiooni.

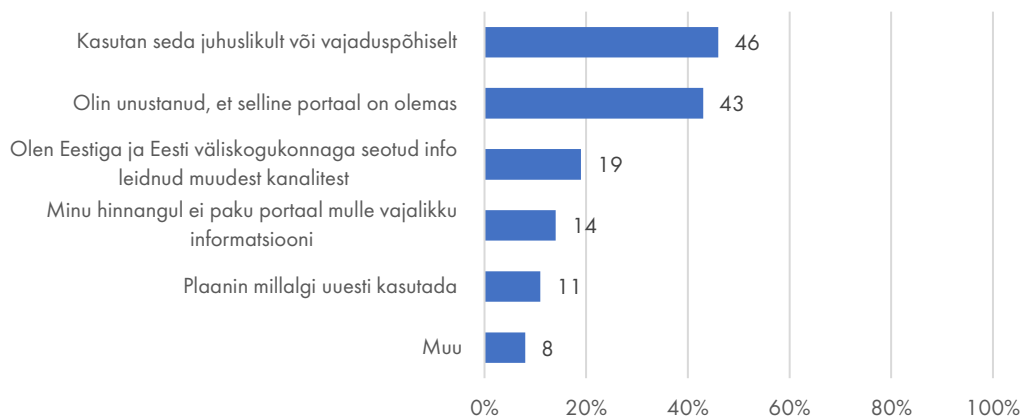
Märkimisväärne osa vastusevariandi „muu“ valijatest tõid välja, et nad olid portaali olemasolu ära unustanud või polnud taibanud seda uuesti kasutada. Samuti märgiti, et portaali juurde kuuluv uudiskiri katab suure osa infovoost, mille tõttu pole põhjust portaali lisaks külastada. Paar kasutajat tõid portaali mitte kasutamise põhjusena välja mitte kasutajasõbraliku ülesehituse.

Joonis 16. Portaali mitte kasutamise peamised põhjused (N = 228)

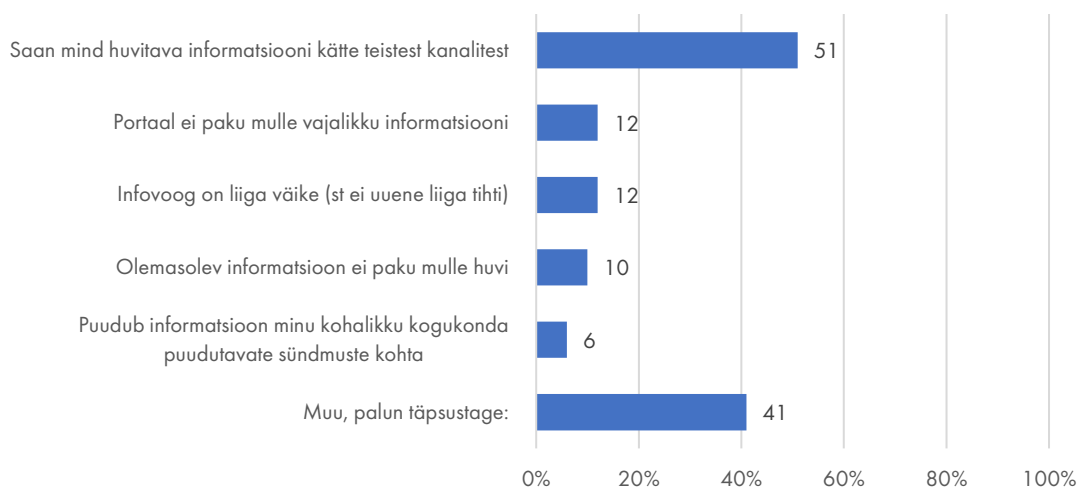
Pea, et pooled (46%) Eesti väliskogukonna liikmetest kasutavad portaali Global Estonian juhuslikult või vajaduspõhiselt, seetõttu ei ole nad ka regulaarsed portaali külastaja ning viimasest portaali külastamisest võib olla möödunud pikk aeg. Portaali harva külastamise tõttu unustavad inimesed aga selle olemasolu kergemini ära, 43% väljaspool Eestit elavatest eestlastest olid enne küsitlusele vastamist portaali olemasolu unustanud. Nagu ka jooniselt 16. selgus, loobub viiendik (19%) portaali külastanud inimestest portaali kasutamisest, sest leiab Eesti väliskogukondi puudutava informatsiooni teiste kanalite vahendusel. Kümnendik (11%) vastajatest leidsid, et nad plaanivad portaali tulevikus uuesti kasutada, kuigi nad ei ole seda pikka aega teinud.

Joonis 17. Portaali kasutamisest loobumise peamised põhjused (N = 63)

Vastajatelt, kes on varasemalt portaali külastanud, kuid ei ole seda viimase poole aasta jooksul teinud küsisime põhjuseid, et miks nad portaali pikka aega ei ole külastanud. Põhiliseks portaali mitte külastamise põhjuseks on asjaolu, et väliskogukonna liikmed saavad informatsiooni, mis neid huvitab kätte teiste kanalite vahendusel (51%). Kuna Eesti väliskogukonna tegemisi ning sündmust kajastavaid portale on lisaks Global Estonianile ka teisi, on paljud vastajad harjunud või eelistanud kasutada just neid, samuti kajastavad väliskogukonna tegemisi aeg-ajalt ka Eesti peavoolumeedia väljaanded.

Joonis 18. Põhjused, miks vastajad pole viimase 6. kuu jooksul portaali külastanud (N = 51)

Kõigilt portaali kasutanud vastajatelt küsiti ka vaba vastuse vormis soovitusi portaali Global Estonian muutmiseks, et see leiaks senisest enam kasutust välismaal elavate Eestist pärit inimeste seal. Portaali iseloomustab täna vajaduspõhine kasutamine, portaali satutakse, et saada sealt praktilist informatsiooni Eestiga seotud teenuste, võimaluste ja sündmuste kohta, kuid portaali igapäevane uudisvoog on liialt väike, et meelitada külastajaid pidevalt portaali külastama. Mitmed väliskogukonna liikmed tõid välja vajaduse portaali senisest enam kogukonnale tutvustada ning nendele kes on portaalist juba kuulnud portaali olemasolu meelde tuletada.

Kõige enam tuntakse puudust aktiivsest infovoost, st pidevalt lisanduvatest uudistest. Eraldi toodi välja, et uudiste avalikustamisel on tähtis, et need ilmuksid piisava ajavaruga enne sündmuste toimumist. Uue uudissisuna pakuti välja portaalile väljaspool Eestit elavaid eestlasi tutvustava taskuhäälingu loomine. Eraldi toodi ka välja, et portaal võiks kajastada võimalikult mitmekülgset eestlasi, kes üle maailma elavad, näiteks võiks lugusid olla nn „sinikraelistest“ töötajatest, mittetraditsioonilistest perekondadest ning inimestest, kes on oma tegevuses või loomingus Eestiga seotud, kuid ei soovi tulevikus Eestisse naasta. Üks vastaja tõi välja, et uudised võiksid olla kirjutatud võimalikult lihtsas eesti keeles, et neid saaksid lugeda lapsed ning pikemalt Eestist eemal viibinud inimesed:

„Portaal on juba koondanud hea sisu. Mitmed teemad on lihtsalt sellised, mida kasutaksin siis, kui selleks otsene vajadus tekib. Seega võib-olla küllaltki harva, aga siis oleks see portaal väga hea abiline.“

„Kuna ma loen igapäevaselt ERR.ee uudiseid, siis ei näe ise vajadust veel ühe uudisportaali järele. Vaatan Global Estonian portaali just rohkem maailmas laiali elavate eestlaste teemade osas.“

Mõned vastajad avaldasid soovi, et portaali juurde võiks kuuluda ka igas riigis toimuvaid sündmusi ja võimalusi kajastav alalehekülj. Samuti toodi välja, et kogukondadel või kogukonna koordinaatoritel võiks olla võimalus portaali ise tulevaid sündmusi üles riputada ilma selleks kolmanda osapoolega (portaali meeskonnaga) koostööd tegemata. Eesti väliskogukonnale korraldatavate veebipõhiste ürituste puhul toodi puudujäägina välja liialt varajane algusaeg.

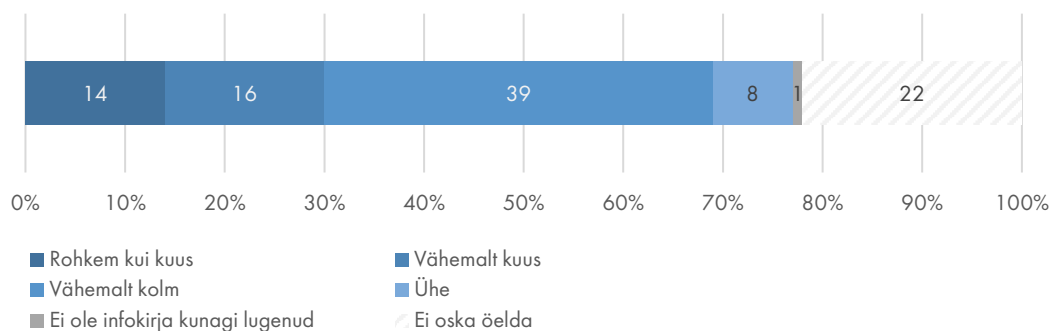
Kuigi portaalil on juba täna kajastatud lai valik Eestit ja Eesti väliskogukonna tegemisi kajastatavatest teemadest, leidsid mõned portaali kasutajad, et info on portaalist raskesti leitav ning pole piisavalt hästi liigendatud. Võimalike lahendustena pakuti, et iga riigi tegevuste jaoks võiks olla eraldi alalehekülj, või, et uudiste kajastamisel neid senisest enam kategoriseerida.

„Vahva portaal, aga väga raskesti navigeeritav. Tehke nagu ERRis, et kõik sisu on korruga ühel lehel ning saab lõpmatuseni alla kerida.“

5.4. Portaal Global Estonian uudiskiri

Portaalil Global Estonian on ka korra kuus ilmuv uudiskiri. Portaaliga seotud uudiskirja tellib 13% küsitlusele vastanutest ning varasemalt on tellinud, kuid seejärel sellest loobunud 4% vastajatest. Uudiskirja tellijatest 69% on viimase aasta jooksul lugenud kolme või enam uudiskirja ning nendest 14% on lugenud enam kui kuute uudiskirja.

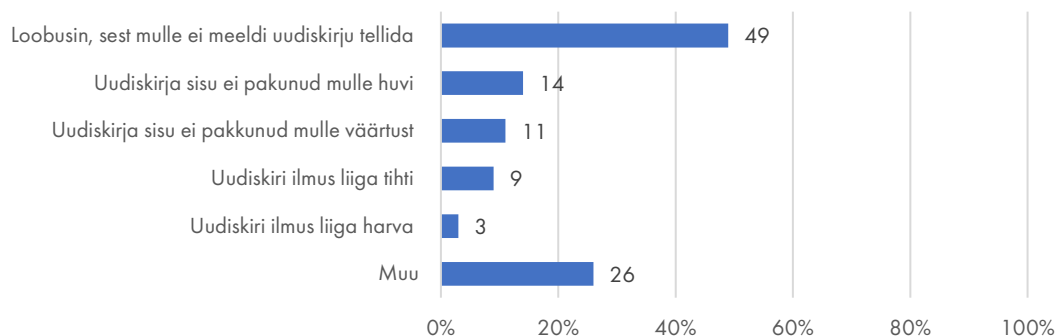
Joonis 19. Mitu portaali Global Estonian uudiskirja on tellijad viimase aasta jooksul avanud? (N = 155)

„Uudiskirjad on superhead, võtavad kõik uudised kenasti kokku. Äkki oleks tore hankida riikidesse vabatahtlikke või palgalisi korrespondente, kes edastaksid ühtset Eesti (sh välis-Eesti) sõnumit.“

Siiski on ka uudiskirja tellimisest loobujaid. Järgnevalt vaatame põhjuseid, miks küsitlusele vastajad on uudiskirja tellimisest loobunud. Pooled (49%) uudiskirja tellimisest loobunutest on seda teinud, sest neile ei meeldi uudiskirju tellida. 14%-le loobunutest ei pakkunud uudiskirja sisu piisavalt huvi ning 11%-le väärtust. 9% vastajatest leidis, et uudiskiri ilmub liiga tihti ning 3%, et uudiskiri ilmub liiga harva. Samuti toodi välja, et tulevikus võiks uudiskiri olla paremini struktureeritud, kajastatud uudised võiksid olla jaotatud valdkondade kaupa ning vältida võiks liiga suurte tekstimahtude lisamist uudiskirja.

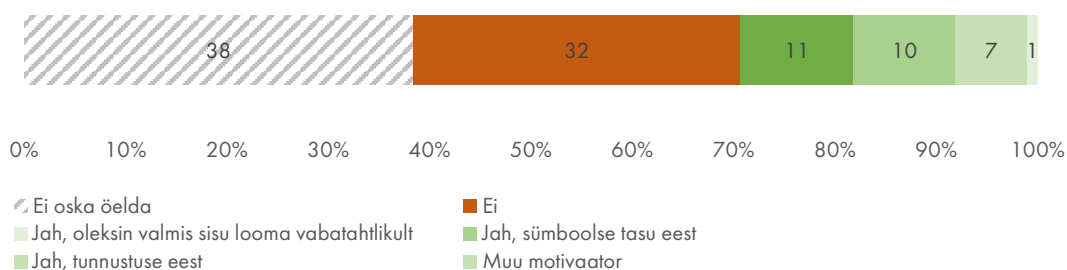
Joonis 20. Global Estonian uudiskirja tellimisest loobumise põhjused (N = 35)

5.5. Portaali Global Estonian ja Eesti väliskogukondade arengusse panustamine

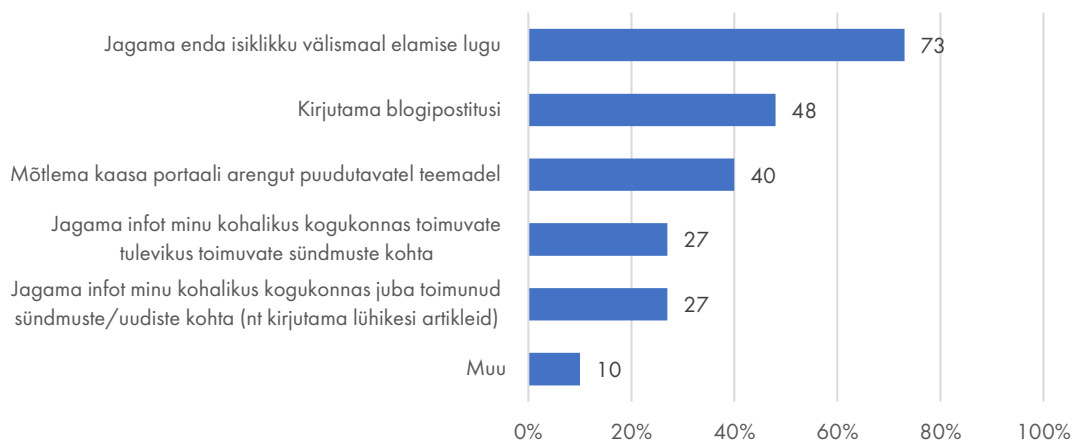
Küsimustikus osalenud inimestelt küsiti ka, kui paljud neist oleksid ise valmis portaali Global Estonian veebisisu loomisesse panustama. 29% vastajatest on valmis kas vabatahtlikult (11%), tasu eest (10%) või tunnustuse eest (7%) portaali arengusse endapoolse panuse andma. Vabatahtlike suure potentsiaali rakendamiseks tasub portaali meeskonnal tulevikus neid senisest enam neid portaali sisuloomesse ja arendusse kaasata.

Joonis 21. Kas vastajad on valmis ka ise Global Estonian veebisisu loomisesse panustama? (N = 893)

Enim (73%) on vabatahtlikud valmis jagama enda isiklikku välismaal elamise lugu või (48%) kirjutama portaali blogipostitusi. 40% vastajatest on valmis kaasa mõtlema portaali arengut puudutavatel teemadel ning 27% on valmis jagama infot enda kohalikus kogukonnas toimuvate ja juba toimunud sündmuste kohta. Vastusevariandi "Muu" valinud vastajad tõid võimalike portaali panustamise võimalustena välja järgnevaid tegevusi ning oskusi: graafilise disaini või illustreerimisoskus; programmeerimisoskus; fotograafia; võimalus jagada informatsiooni enda kogukonnas toimuvate tegevuste kohta; soov viia portaali tarbeks läbi intervjuusid; enda väljaspool Eestit elamise loo jagamine jpm.

Joonis 22. Kuidas on vastajad valmis portaali Global Estonian arengusse panustama? (N = 263)

5.5.1. Välisministeeriumi poolt korraldatavad virtuaalfoorumid

Kaks korda aastas korraldab Eesti Välisministeerium virtuaalfoorumeid Eestist pärit inimestele ja Eesti sõpradele üle maailma. Antud küsimustikule vastanutest (N=893) 75% ei olnud varasemalt virtuaalfoorumitest kuulnud ning 20% vastajatest olid virtuaalfoorumitest kuulnud. 5% küsimustikule vastanutest ei osanud öelda, kas nad on varasemalt virtuaalfoorumitest kuulnud.

Nendest vastajatest, kes on varasemalt virtuaalfoorumitest kuulnud (N = 179) 66% kuulis foorumitest läbi Facebooki, 25% portaalist Global Estonian ja 15% Välisministeeriumi koduleheküljelt. 20% vastajatest kuulsid virtuaalfoorumist läbi mõne teise infokanali, näiteks mõnest kohalikust Eesti ajakirjandusväljaandest, Eesti seltsist või organisatsioonist, e-maili teel (näiteks saatkonna infokirjast), sotsiaalmeedia vahendusel või sõpradelt.

6. KOKKUVÕTE JA SOOVITUSED PORTAALI GLOBAL ESTONIAN ARENGUKS

Selle uuringu eesmärgiks oli mõista paremini väljaspool Eestit elavate Eestist pärit inimeste infovajadust ning koguda mõtteid ja ettepanekuid portaali Global Estonian ja sellega seotud Facebooki leheküljele ja uudiskirjale.

Portaali Global Estonian kasutajauuring viidi läbi juulist oktoobrini 2023 ja toetub suure osas küsitlusuuringule, milles osales 937 Eesti väliskogukonna liiget. Uuringu raames tehti ka lühiülevaade lähiaastatel valminud Eesti diasporaauuringutest.

Uuringu tulemused kinnitavad väljaspool Eestit elavate eestlaste kõrget huvi Eesti ja Eestiga seotud tegevuste vastu. Küsitluses osalenud Eesti väliskogukonna liikmetest 69% jälgib Eestis toimuvat vähemalt korra nädalas ning 88% vähemalt korra kuus. Enda elukohariigis asuva Eesti kogukonna tegevusega hoiab ennast vähemalt korra kuus kursis 56% vastajatest ning üle maailma asuvates Eesti väliskogukondades toimuvat, jälgib vähemalt korra kuus neljandik (25%) vastajatest. Eestis ja Eestis väliskogukondades toimuvaga hoitakse ennast kõige enam kursis Facebooki (83%), Eesti ajalehtede ja väljaannete (73%), kohaliku väliseesti seltsi või organisatsiooni (47%), Instagrami (42%) ja Eesti televisiooni ning voogedastusplatvormide (41%) vahendusel.

Eesti väliskogukonnale suunatava kommunikatsiooni üheks kõige suuremaks väljakutseks on suur ning laialivalgunud infovoog. Täna saadakse informatsiooni killustatult läbi mitmete portaali, sotsiaalmeedia gruppide ning seltside, kuid üks kõikehõlmav kanal puudub. 59% Eesti väliskogukonna liikmetest leiavad, et on oluline väliskogukonnale vajalik ja huvipakkuv informatsioon koondada kokku ühele veebileheküljele. Portaali Global Estonian on kasutanud 18% küsimustikule vastajatest, portaali seotud uudiskirja on kasutanud 17% ning Facebooki lehekülge 13% vastajatest. Enam kui pooled Eesti väliskogukonna liikmetest pole aga portaali Global Estonian ning selle infokanalitest kunagi kuulnud.

Portaali kasutajaskonna laiendamiseks tuleb tulevikus portaali senisest suuremal määral väliskogukonna liikmetele tutvustada ning nendele, kes on portaali varem kuulnud selle olemasolu meenutada. Portaali senisest suuremat levitamist võiks kaaluda näiteks sotsiaalmeedia vahendusel, kasutades selleks nii portaali Global Estonian ametlike kanaleid, kui ka Eesti Välisministeeriumi ja Eesti saatkondade infokanaleid. Samuti on võimalik portaali väliskogukondadele tutvustada erinevate ürituste ning kokkusaamiste raames. Võimalusel võiks portaali meeskond ise portaali üle maailma Eesti kogukondadele tutvustamas käia, samuti võiks kaaluda väliskogukonnaga seotud projektide rahastusmudeli portaali sidumist, näiteks lisada rahastamistingimuste alla klausel, et rahastuse saaja peab korraldatavate sündmuste kohta käiva informatsiooni portaali lisama ning hiljem toimunud sündmust ka artikli vormis kajastama. Rahastuse saanud projektide tutvustamine portaalis suurendaks kogukonna teadlikust toimuvatest sündmustest ning projektidest.

Püsiva portaali jälgijaskonna kasvatamine on aga väljakutsuv töö. Küsitlusele vastajatest kasutab portaali 11%, kellest kolmandik (33%) hindasid, et portaalis on suurem osa neile huvipakkuvast ja vajalikust informatsioonist olemas. Kõige enam soovitakse portaali vahendusel saada informatsiooni Eesti väliskogukondades ja väliskogukonnale mõeldud sündmuste ja ürituste kohta (51%), lugeda uudiseid välismaal elavate Eesti juurtega inimeste ja nende tegevuse kohta (49%) ning tarbida informatsiooni Eesti seltside ja organisatsioonide kohta (44%). Kuigi portaalis on kajastatud lai teemadevaldkond praktilisi valdkondi, on portaali uudisvoog liiga väike, et seda pidevalt uuesti külastada. Põhiliseks portaali mitte kasutamise põhjuseks on asjaolu, et Eesti ja Eesti väliskogukonnaga seotud informatsioon leitakse teiste kanalite vahendusel (49%).

Portaali jaoks annaks enim lisandväärtust uudisvoogu suurendamine. Üks võimalus uudisvoogu suurendamiseks on teha koostööd teiste väljaspool Eestit tegutsevate Eesti portalidega ning lisada Global Estonian portaali ja teistesse portaali infokanalitesse ristviiteid teistele väljaspool Eestit tegutsevate Eesti inimeste tegevust ja lugusid kajastavatele portalidele. Kogu Eesti diasporaad ühendavate artiklite kokku toomine võiks muuta portaali Global Estonian uudisvoogu keskpunktiks. Samuti võiks tulevikus kajastada portaalis

senisest enam Eesti väliskogukondades toimuvaid sündmusi ning projekte. Ürituste kajastamisel tuleks võimalusel jälgida riigipõhist mudelit, kus kõik sündmused ei ole kajastatud koos, vaid on riikide põhiselt eristatavad. Sündmuste kajastamisel tuleb silmas pidada ka ajastust, informatsioon sündmuste ning võimaluste kohta ei tohiks jõuda portaali liiga hilja. Suurem osa portaali jälgijatest külastab portaali korra mitme kuu jooksul, mistõttu on tähtis, et teated jõuaksid portaali võimalikult vara.

Veidi enam kui neljandik Eesti väliskogukonna liikmetest on valmis mõningal määral Global Estonian veebisisu loomisesse panustama. Vabatahtlike suure potentsiaali rakendamiseks tasub tulevikus neid senisest enam neid portaali sisuloomesse kaasata. Vabatahtlike kaasamiseks tuleks välja töötada selge struktuuriga süsteem, samuti ei tohiks unustada vabatahtlike tunnustamist ning võimalusel ka tasustamist.

KASUTATUD ALLIKAD

- Global Estonian (2023). Üleilmne eestlus numbrites. <https://globalestonian.com/et/global-estonians-in-numbers>
- Kaldur, K., Telve, K., Pertsjonok, N., Reitalu, L., Derevski, R., Jurkov, K., Khrapunenko, M., Podgoretskaya, D., Kivistik, K., Toomik, K., Vogel, E. ja Henahan, R. (2022). Eesti väliskogukonnad: identiteet, hoiakud ja ootused Eesti riigi suunal. *Balti Uuringute Instituut*.
- Kultuuriministeerium. (2021). Portaali globalestonian.com arendamise kontseptsioon.
- Kumer–Haukanõmm, K., Telve, K. (2017). Eestlased maailmas. *Eesti Inimarengu Aruanne 2016/2017 - Eesti rändeajastul*. Eesti koostöö Kogu.
- Tammaru, T., Kumer-Haukanõmm, K., Anniste, K. (2010). Eesti kujunemise kolm lainet.. *Eestlased ja eesti keel välismaal*. Eesti Keele Sihtasutus.
- Tiit, E-M. (2015). Eesti viimase veerandsajandi välisränne. Statistiline hinnang. *Rahvastiku areng*. Statistikaamet.
- Toomistu, T., Annist, A., Murakas, R., (2023). Noored eestlased välismaal: lahkumise põhjused, suhted Eestiga ja tagasipöördumine. *Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituut*.
- Välisministeerium. (2023). Üleilmne eestlus. <https://www.vm.ee/rahvusvaheline-suhtlus-uleilmne-estlus/uleilmne-estlus>.